

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR. 410.006.01.2019

Pan
Witold Kozłowski
Marszałek Województwa Małopolskiego
ul. Raclawicka 56
30 – 017 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/19/023 Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie (<i>Urząd lub UMWM</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Witold Kozłowski, Marszałek Województwa Małopolskiego, od 19 listopada 2018 r. Poprzednio, w okresie od 9 listopada 2015 r. do 18 listopada 2018 r. Marszałkiem Województwa Małopolskiego był Jacek Krupa.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania na rzecz ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. 2. Współpraca przy realizacji działań i celów ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2019 (do czasu zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Małgorzata Kram, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/83/2019 z 14 maja 2019 r. (akta kontroli str.1 do 3)

---

¹ Dz.U. z 2019 r. poz. 489, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W kontrolowanym okresie, tj. w latach 2016-2019 Urząd podejmował działania związane z materialnymi zabytkami dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych polegające na udzielaniu dotacji na zabezpieczenie i renowację zabytków mniejszości narodowych na wniosek podmiotów nimi zarządzających. Działania takie były także realizowane w ramach bieżącej działalności muzeów – jednostek organizacyjnych Urzędu.

Przyznawanie dotacji i ich rozliczanie odbywało się zgodnie z przyjętymi zasadami, a uzyskane efekty przyczyniły się do ochrony dziedzictwa materialnego mniejszości narodowych. Współpraca z organizacjami związanymi z mniejszościami narodowymi podejmowana była w formie udzielania dotacji na prace przy zabytkach i monitorowania realizacji zawartych umów oraz podczas działań dotyczących kultury, sztuki i dziedzictwa niematerialnego.

Ochrona dziedzictwa kulturowego znalazła odzwierciedlenie w dwóch dokumentach, przyjętych przez Sejmik Województwa Małopolskiego: *Wojewódzki program opieki nad zabytkami na lata 2014-2017* oraz *Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2018-2021*³, nie wyodrębniających kategorii zabytków stanowiącymi materialne dziedzictwo mniejszości narodowych. Zaznaczyć należy jednak, że zarówno obowiązujące przepisy, jak też formalnie przyjęte wytyczne i standardy muzealne nie przewidywały obowiązku wyodrębnienia tej kategorii zabytków.

W dokonanej w powyższych dokumentach priorytetyzacji potrzeb nie wyodrębniano zadań na rzecz ochrony materialnego dziedzictwa mniejszości narodowych. Właściciele i zarządzający zabytkami stanowiącymi materialne dziedzictwo mniejszości narodowych mogli ubiegać się o dofinansowanie prac konserwatorskich z budżetu województwa małopolskiego oraz ze środków europejskich przyznanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego, w ramach otwartych konkursów.

W okresie objętym kontrolą UMWM, wydatkował środki na ochronę dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych zgodnie z uchwałą przyjętą przez Sejmik Województwa małopolskiego⁴ w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego. Na osiem złożonych wniosków w pięciu przypadkach przyznano dotację na prace zabezpieczające zabytki. Ponadto w ramach konkursu RPMP.06.01.01-IZ.OO-12-021/16 w Poddziałaniu 6.1.1 Ochrona i opieka nad zabytkami - projekty mniejszej skali, przyznano dofinansowanie jednemu projektowi dotyczącemu renowacji zabytkowego cmentarza. Zgłoszone w tym zakresie potrzeby zostały zaspokojone w 84% (w ramach obu ww. działań zgłoszono dziewięć wniosków na łączną kwotę 2 805,38 tys. zł z czego sześć wniosków otrzymało dofinansowanie w łącznej kwocie 2 344,51 tys. zł).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

³ Wojewódzki program opieki nad zabytkami na lata 2014-2017 - uchwała nr LI/822/14 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 maja 2014 r. oraz Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2018-2021 - uchwała nr VI/49/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 lutego 2019 r. - dalej: *Programy* lub odpowiednio: *Program na lata 2014-2017*; *Program na lata 2018-2021*.

⁴ Uchwała nr LVI/917/14 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 października 2014 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego (Dz. U. Woj. Małopolskiego poz. 6256) – dalej: *uchwała w sprawie dotacji na prace konserwatorskie*.

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości dotyczyły:

- braku w 2018 roku wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami, co stanowiło naruszenie art. 87 z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁵. Program, który obejmował lata 2018-2021 został sporządzony przez Zarząd Województwa w październiku 2018 r., a uchwalony przez Sejmik Województwa na początku 2019 r., tj. w terminie uniemożliwiającym jego realizację w 2018 roku;
- niezgodnego z ustawą o ochronie zabytków sposobu sporządzania sprawozdania z realizacji *Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w latach 2014-2017* za lata 2016-2017, które nie zostało sporządzone jako odrębny dokument, lecz jako załącznik do nowego *Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami na lata 2018-2021*, zatytułowany *Diagnoza zasobów dziedzictwa kulturowego województwa małopolskiego*.

---

⁵ Dz. U z 2018 r. poz. 2067; dalej: *ustawa o ochronie zabytków*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania na rzecz ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych

Opis stanu faktycznego

1.1. Zabytki stanowiące dziedzictwo mniejszości na terenie Małopolski

Samorząd województwa posiadał wiedzę o zabytkach znajdujących się na terenie województwa, które stanowią dziedzictwo mniejszości narodowych, mimo że w posiadanej dokumentacji⁷ nie wyodrębniano takiej kategorii. W przyjętych Programach nie charakteryzowano zabytków jako stanowiących dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych. W dokumentach umieszczono nazwy co najmniej 16 pojedynczych zabytków powiązanych z żydowską mniejszością narodową (np.: synagoga w Dąbrowie Tarnowskiej, synagoga w Oświęcimiu, synagoga w Radłowie, synagoga w Wieliczce, synagoga w Bobowej, siedem synagog i dawna mykwa w Krakowie, bima starej tarnowskiej synagogi, cmentarze żydowskie w Wadowicach i w Tarnowie).

Posiadanie w ewidencji zabytków, związanych z dziedzictwem kulturowym mniejszości narodowych wskazało pięć spośród dziesięciu muzeów podlegających UMWM.

(akta kontroli str. 4 do 29, 30 do 55, 56, 445 do 469)

W okresie objętym kontrolą samorząd województwa zasięgał trzykrotnie informacji od Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ). W dwóch przypadkach skierowano zapytanie w ramach przygotowania programów opieki nad zabytkami województwa małopolskiego. Przesłane pisma nie zawierały wskazania, czy i w jakiej liczbie na terenie Małopolski zaewidencjonowano zabytki stanowiące dziedzictwo materialne mniejszości narodowych. Podano w nich natomiast dane dotyczące liczby zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków. I tak, w piśmie:

- z 2 marca 2016 r. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie (WUOZ) informował UMWM, że w wojewódzkiej ewidencji zabytków ujętych było ok. 47 150 obiektów (włączono ok. 100 nowych obiektów, przeznaczono do rozbiórki ok. 250 obiektów);
- z 1 września 2017 r. WUOZ poinformował, że na dzień 31 grudnia 2016 r. w wojewódzkiej ewidencji zabytków *figurowało ok. 47 000 obiektów*;
- z 23 kwietnia 2018 r. WUOZ poinformował, że na obszarze województwa małopolskiego w wojewódzkiej ewidencji zabytków *figuruje 48 000 obiektów nieruchomości*.

Informacje pozyskane z WUOZ zostały uwzględnione w dokumencie pn.: „*Diagnoza zasobów dziedzictwa kulturowego województwa małopolskiego*” stanowiące załącznik do Programu na lata 2018-2021⁸. Urząd nie posiadał wiedzy, ile zabytków ujętych w wojewódzkiej ewidencji stanowią zabytki mniejszości narodowych (takie dane nie były pozyskiwane z WOUZ).

(akta kontroli str. 60 do 62)

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Program na lata 2014-2017; Program na lata 2018-2021

⁸ Przyjęty uchwałą nr VI/49/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 lutego 2019 r.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. do rejestru zabytków nieruchomych na ogólną liczbę zabytków 6 026⁹ wpisane były 44 obiekty związane z kulturą mniejszości narodowych, a na dzień 30 kwietnia 2019 r. do rejestru zabytków nieruchomych wpisanych było 6 077 obiektów, w tym 43 zabytki stanowiące dziedzictwo mniejszości narodowych. Z przedłożonych UMWM przez WKZ informacjach, wynikało że na terenie Małopolski spośród wszystkich zabytków objętych ochroną poprzez wpis do rejestru może jednoznacznie i bez ryzyka błędu wyodrębnić tylko zabytki związane z kulturą i historią narodu żydowskiego. Zachowane zabytki ruchome były związane głównie z kulturą materialną mniejszości żydowskiej¹⁰.

(akta kontroli str. 348 do 350)

Sekretarz Województwa wyjaśnił, że w gromadzonych w UMWM danych o zabytkach nie wyodrębniano tych dotyczących materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych, ponieważ „*Województwo Małopolskie, realizuje zadania na rzecz społeczności regionu w oparciu o akty prawne (m.in. ustawę o samorządzie województwa i statut województwa)*. Ponadto podał, że w zakresie szeroko rozumianej kultury były to m.in. pielęgnowanie i rozwijanie tożsamości lokalnej, zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń, a szczególnie wspieranie rozwoju kultury oraz sprawowanie opieki nad dziedzictwem kulturowym i jego racjonalne wykorzystywanie. Wskazał także, że przyjęte i realizowane zadania zarówno województwa, jak i podległych instytucji kultury, szczególnie muzeów, w badanym obecnie przez NIK zakresie dotyczącym dziedzictwa materialnego i niematerialnego mniejszości narodowych, były wynikiem wielu czynników. Źródłami obieranych kierunków działania są (własne oraz innych podmiotów) badania, analizy i opracowania oraz dokumenty przyjęte na poziomie krajowym, samorządu województwa, ale też samych muzeów, dla których najważniejszym dokumentem określającym cele i zakres działalności oraz sposoby ich realizacji są statuty, ale też na przykład przyjęta polityka gromadzenia zbiorów czy ich inwentaryzowania. Należy mieć na uwadze, że żaden z opisywanych powyżej dokumentów zarówno o charakterze ustawowym, jak i o niższej randze, nie określa sposobu gromadzenia, przechowywania, inwentaryzowania czy udostępniania zbiorów przez muzea (zasadnie zostawiając to, znającym zakres działań ekspertom i wykwalifikowanym kadrom, których kwalifikacje określone są ustawowo). Dlatego też województwo i muzea wojewódzkie prowadzą działania zgodnie z przepisami, ale też standardami i praktyką muzealną”.

(akta kontroli str. 351 do 361)

1.2. Określenie potrzeb w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych

W latach 2016-2019 w Programach nie wyodrębniono żadnych postanowień w zakresie ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. Danych o zabytkach nie gromadzono w sposób wyodrębniony danych dotyczących materialnych zabytków dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. W przyjętych w UMWM dokumentach nie wskazano, które programy mogą służyć ochronie dziedzictwa mniejszości narodowych,

⁹ W 2017 r. do rejestru zabytków nieruchomych wpisanych było 6 056 obiektów, w 2018 – 6 074 obiektów. W kontrolowanym okresie nie wpisano do rejestru zabytków żadnego obiektu związanego z mniejszościami narodowymi. Jedynym skreśleniem z rejestru zabytków obiektu związanego z mniejszościami narodowymi było skreślenie nieistniejącego budynku bramnego na cmentarzu żydowskim w Andrychowie (decyzja MKiDN z 26.11.2018 r.).

¹⁰ Najczęściej stanowią one inwentarz muzealny.

tj. programów, które byłyby dedykowane ochronie materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. Ustalając cele w zakresie opieki nad zabytkami w czteroletnim okresie, nie wskazywano jakie zadania ochrony kulturowego dziedzictwa mniejszości narodowych będą realizowane w danej perspektywie czasowej (objętej kolejnymi programami ochrony zabytków).

(akta kontroli str. 30 do 55, 56 do 57)

Sekretarz Województwa wyjaśnił, że określając potrzeby w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych w UMWM zbierano dane i opracowywano diagnozy zasobów dziedzictwa kulturowego województwa małopolskiego. Stan ochrony regionalnego dziedzictwa kulturowego ustalano w trakcie opracowywania wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami. Nie określano natomiast ogólnych i wyróżnionych potrzeb dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. Ponadto podał, że w opracowywanych diagnozach i programach dziedzictwo kulturowe nie było rozróżniane ze względu na własność i pochodzenie zabytków. Zgodnie z założeniem wskazanym w programie zabytki i ich właściciele traktowani są na równi, bez ograniczeń i priorytetów. Należy podkreślić, że jednym z celów zapisanych w programie oraz w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 jest utrzymanie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej.

(akta kontroli str. 351 do 361)

UMWM posiadał opracowane i przyjęte¹¹ stosownymi uchwałami Sejmiku Województwa programy opieki nad zabytkami¹². Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków Zarząd Województwa sporządził je na okres kolejnych czterech lat. Podstawą do sporządzenia każdego z programów była informacja otrzymana od WKZ, zawierająca m.in. informacje z wojewódzkiej ewidencji zabytków¹³. Urząd zamieścił natomiast ogólne zapisy w zakresie ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego (nie dedykując ich żadnym grupom). W każdym przypadku WKZ nie wnosił uwag do programów opieki nad zabytkami.

(akta kontroli str. 30 do 55, 56 do 57, 61 do 72, 351 do 361)

Sekretarz Województwa wyjaśnił, że nie ustalono jakie cele w zakresie ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych zostaną osiągnięte w odpowiadającej programowi opieki nad zabytkami perspektywie czasowej, ponieważ wskazane w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami priorytety dotyczą całego zasobu dziedzictwa w regionie, także, ale i nie tylko zabytków mniejszości narodowych. W priorytetach uwzględniono cały zbiór małopolskiego dziedzictwa, tym samym uwzględniono także zabytki mniejszości narodowych.

(akta kontroli str. 351 do 361)

1.3. Sporządzanie sprawozdania z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami

Sprawozdanie z realizacji w latach 2014-2015 wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami pn. *Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014-2017* zostało przyjęte uchwałą nr XXXIII/487/17 Sejmiku

¹¹ Zgodnie z art. 87 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków.

¹² Program na lata 2014-2017; Program na lata 2018-2021.

¹³ Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków.

Województwa Małopolskiego z dnia 27 lutego 2017 r. a przekazane do Generalnego Konserwatora Zabytków oraz do WKZ 5 maja 2017 r.

Sprawozdanie z realizacji Programu w latach 2016-2017 zostało przyjęte jako część wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami pn. *Wojewódzki program opieki nad zabytkami na lata 2018-2021* uchwałą nr VI/49/19 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 lutego 2019 r. pod nazwą: *Diagnoza zasobów dziedzictwa kulturowego województwa małopolskiego*. Dokument został przekazany 21 maja 2019 r. do Generalnego Konserwatora Zabytków oraz WKZ, zgodnie z art. 87 ust. 6 ustawy o ochronie zabytków.

(akta kontroli str. 61 do 72)

1.4. Analiza bieżąca realizacja wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami

W latach 2016-2019 Urząd wykonał analizę realizacji Programu, poprzez przygotowanie jednego sprawozdania (za lata 2014-2015) w lutym 2017 r. oraz *Diagnozy zasobów dziedzictwa kulturowego województwa małopolskiego* (traktowanej jako sprawozdanie za lata 2016-2017) w lutym 2019 r. Do czasu niniejszej kontroli NIK nie dokonywano innej, niż sporządzanie sprawozdań, weryfikacji bieżącej realizacji wojewódzkiego programu opieki na zabytkami (w tym w zakresie opieki nad materialnymi zabytkami mniejszości narodowych).

(akta kontroli str. 56)

Sekretarz Województwa wyjaśnił, że wystarczająca była analiza realizacji Programu, przeprowadzana co dwa lata podczas przygotowania sprawozdania z jego przebiegu oraz opracowywania nowej wersji dokumentu. Ponadto podał, że *w przygotowywanych dokumentach nie wyodrębniano zadań dotyczących opieki nad zabytkami materialnymi mniejszości narodowych ponieważ wojewódzki program opieki nad zabytkami nie wyróżnia (...), także tych należących do mniejszości narodowych*. Wyjaśnił, że pracownicy UMWM dokonywali częstych analiz i zasięgania opinii ekspertów w swojej codziennej, bieżącej pracy, które nie były formułowane w formie pisemnej, ale miały znaczący wpływ na kształtowanie świadomości osób zaangażowanych w zadania dotyczące opieki nad materialnym i niematerialnym dziedzictwem kulturowym. Podał również, że powołano zespół zadaniowy, w którym specjaliści z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad zabytkami - przedstawiciele środowiska naukowego, służb konserwatorskich, instytucji kultury oraz reprezentanci władzy samorządowej – opracowywali wojewódzki program opieki nad zabytkami. Stworzony przez nich dokument był wytyczną i wskazaniem kierunków działań dla wszystkich interesariuszy, których dotyczy sprawa dziedzictwa kulturowego Małopolski. Wyjaśnił, że *Województwo nie jest podmiotem, któremu przypisana jest rola merytorycznego nadzoru nad dziedzictwem kulturowym. Odpowiedzialność taka ciąży na Województwie tylko w przypadku posiadania prawa własności do obiektów wpisanych do rejestru zabytków. W bieżącej działalności Departament Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Promocji UMWM wspiera dziedzictwo i przeprowadza analizy złożonych wniosków w konkursie o dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych pn. „Ochrona zabytków Małopolski”. To faktyczna i coroczna analiza zgłaszanych, konkretnych potrzeb właścicieli zabytków, którzy mają szansę na uzyskanie dofinansowania prowadzonych prac remontowych obiektów zabytkowych*.

(akta kontroli str. 351 do 361)

1.5. Ocena realizacji wojewódzkich programów opieki nad zabytkami

Weryfikacja Programu na lata 2014-2017 polegała na przygotowaniu materiałów do kolejnego Programu (na lata 2018-2021), w tym na sporządzeniu *Sprawozdania z realizacji w latach 2014-2015 „Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014-2017” oraz Diagnozy zasobów dziedzictwa kulturowego*, która stanowiła załącznik do *Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2018-2021*. Dokonując oceny realizacji wojewódzkich programów opieki nad zabytkami, po zakończeniu okresu obowiązywania programu, nie wyodrębniano problemów dotyczących zabytków mniejszości narodowych. Wnioski ze sporządzonej oceny Programu na lata 2014 – 2017 uwzględniono przy tworzeniu programu na kolejne lata (2018 – 2021), sporządzając dokument pn. *Diagnoza zasobów dziedzictwa kulturowego województwa małopolskiego*¹⁴.

(akta kontroli str. 56 do 57)

Sekretarz Województwa wyjaśnił, że sporządzając dokumenty określające warunki niezbędne do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (tj. programy ochrony zabytków) UMWM *diagnozował i określał stan ochrony całego zasobu regionalnego dziedzictwa kulturowego, w tym dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. Wynikało to z faktu, że brak jest wytycznych ustawowych (wymogów), które nakazywałyby lub zalecały twórcom dokumentów sporządzanie specjalnych zasad i odmiennej ochrony zabytków uznanych jako dziedzictwo mniejszości narodowych, wyróżnionych spośród całego zbioru regionalnego dziedzictwa. Wojewódzki program (...)nie faworyzuje i nie dyskryminuje żadnych zabytków i żadnych właścicieli zabytków, także tych należących do mniejszości narodowych. Stąd podejście uwzględniające ochronę wszystkich obiektów w regionie uznanych w świetle prawa, zapisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jako zabytki. Planowanie ochrony nad całym zasobem dziedzictwa – jest planowaniem ochrony także zabytków mniejszości narodowych.”*

(akta kontroli str. 351 do 361)

1.6. Zrealizowane projekty (np. szlaki kulturowe), służące promocji i ochronie dziedzictwa mniejszości narodowych

Działania prowadzone przez UMWM w zakresie tworzenia turystycznych szlaków kulturowych prowadzone były z myślą o ich udostępnianiu szerokiemu gronu odbiorców bez względu na wyznanie, narodowość, pochodzenie, czy rasę. Obiekty tworzące takie szlaki prezentują różnorodność dziedzictwa kulturowego Małopolski, z uwzględnieniem jej wielokulturowości i wielowyznaniowości. Obiekty znajdujące się na zorganizowanych szlakach zostały wytypowane na podstawie ich wartości kulturowej, architektonicznej, reprezentacyjnej dla danego tematu, a nie z uwagi na ich ewentualny związek z dziedzictwem mniejszości narodowych. W okresie objętym kontrolą, nie prowadzono działań mających na celu określenie potrzeb w zakresie ochrony dziedzictwa mniejszości narodowych oraz tworzenia szlaków kulturowych poświęconych tym mniejszościom; nie ewidencjonowano powstających na obszarze Małopolski szlaków kulturowych, i ich związku z mniejszościami narodowymi (szlaków dedykowanych mniejszościom narodowym).

W UMWM realizowano natomiast działania z zakresu rozwoju oferty turystycznej Małopolski, m.in. poprzez tworzenie tematycznych szlaków

¹⁴ Załącznik do Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami na lata 2018-2021.

kulturowych, promujących wielokulturowe oraz wieloreligijne dziedzictwo Małopolski, tj.: Szlak Architektury Drewnianej; Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej; Szlak Kultury Wołoskiej.

Ponadto UMWM ogłaszał corocznie otwarty konkurs ofert w dziedzinie turystyki, oraz wspierało różnorodne projekty, m.in. dotyczące tworzenia, rozwoju i promocji produktów turystycznych i oferty turystycznej w zakresie turystyki kulturowej, ze szczególnym uwzględnieniem szlaków dziedzictwa kulturowego i turystyki religijnej. Wśród tych projektów dofinansowanie otrzymują także projekty promujące dziedzictwo mniejszości etnicznych¹⁵.

Projekty te nie miały charakteru inwestycyjnego, w ramach ich realizacji nie prowadzono prac z zakresu ochrony, zabezpieczenia czy utrzymania zabytków stanowiące dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych.

(akta kontroli str. 56 do 57, 73 do 75)

1.7. Muzea samorządowe (utworzone przez samorząd województwa), w których znajdują się zabytki ruchome stanowiące dziedzictwo mniejszości narodowych

Województwo małopolskie w swoim rejestrze instytucji kultury posiadało dziesięć muzeów, z czego w pięciu jednostkach, znajdowały się zabytki ruchome, które można było przypisać do kulturowego dziedzictwa mniejszości narodowych:

1. Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu: obiekty kultury materialnej mniejszości narodowych - niemieckiej, żydowskiej, słowackiej, ukraińskiej;
2. Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie: obiekty kultury materialnej mniejszości narodowych - białoruskiej, ukraińskiej, słowackiej, żydowskiej;
3. Muzeum Okręgowe w Tarnowie: obiekty kultury materialnej mniejszości narodowych – żydowskiej;
4. Muzeum Tatrzańskie im. Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem: obiekty kultury materialnej mniejszości narodowych – słowackiej, ukraińskiej, żydowskiej, niemieckiej
5. Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach: obiekty kultury materialnej mniejszości narodowej – żydowskiej.

(akta kontroli str. 4 do 29, 68 do 69)

W czasie kontroli NIK, na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy NIK wystąpiono do ww. pięciu muzeów z zapytaniem czy muzealia mniejszości narodowych stanowią wyodrębnione kolekcje, czy są prezentowane, czy i jakie środki przeznaczono na ich renowację, naprawę oraz czy zinwentaryzowano zabytki stanowiące dziedzictwo mniejszości znajdujące się w muzeum. Każde z muzeów poinformowało, że posiadane w ich zasobach materialne zabytki mniejszości narodowych były prezentowane i poddawane renowacji na ogólnych zasadach oraz zostały zewidencjonowane na ogólnych zasadach. Nie wyszczególniano ich liczby.

(akta kontroli str. 4 do 29)

¹⁵ Np. łemkowskich: Cerkiew św. Michała Archaniołów w Brunarach wpisana na Listę UNESCO - folder turystyczno-informacyjny – realizator: Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej.

1.8. Realizacja przez samorząd województwa zadań własnych w stosunku do zabytków stanowiących dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych

W okresie objętym kontrolą samorząd województwa nie posiadał w zarządzie zabytków stanowiących dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych w związku z czym nie występował z wnioskami o dofinansowanie prac przy takich zabytkach oraz nie ubiegał się o środki europejskie. UMWM nie poniósł wydatków¹⁶ na ochronę dziedzictwa kulturalnego mniejszości narodowych będących w zarządzie JST. Wysokość środków finansowych wydatkowanych przez samorząd województwa na zadania związane z odbudową, utrzymaniem i zabezpieczeniem zabytków będących w zarządzie samorządu wynosiła łącznie 9 112,65 tys. zł¹⁷. Stanowiło to 0,23% z kwoty 4 046 493,48 tys. zł wydatków JST poniesionych w badanym okresie.

(akta kontroli str. 68 do 72, 76 do 80, 362 do 363)

Ponadto województwo małopolskie realizuje zadania z dziedziny kultury – ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego), w tym dziedzictwa mniejszości narodowych, za pośrednictwem instytucji kultury (w tym wypadku – muzeów). Instytucje kultury mogą również pozyskiwać dodatkowe środki na prowadzoną działalność kulturalną, w tym na ochronę czy konserwację posiadanych zabytków (ruchomych i nieruchomych). Na przykład Małopolski Instytut Kultury w Krakowie¹⁸ (MIK) realizuje projekt Wirtualna Małopolska (wcześniej Wirtualne Muzea Małopolski), w ramach którego digitalizowane, opisywane i upowszechniane są obiekty z małopolskich muzeów (nie tylko będących w rejestrze województwa małopolskiego). Obiekty należą do partnerów projektu, MIK natomiast posiada prawa do ich publikacji na stronie internetowej <http://muzea.malopolska.pl/>. Środki związane z odbudową, utrzymaniem i zabezpieczeniem zabytków mniejszości narodowych wydatkowane w ramach projektu „Wirtualna Małopolska” to kwota brutto 16,47 tys. zł (85% tej kwoty to wkład FE, 15% to wkład UMWM) wydatkowana na przygotowanie do digitalizacji i zabezpieczenie konserwatorskie sześciu eksponatów z Fundacji Edukacyjne Centrum Żydowskie w Oświęcimiu. Obiekty te będą digitalizowane w drugiej połowie 2019 r.

(akta kontroli str. 68 do 72)

W badanym okresie otrzymano i wydatkowano środki finansowe na ochronę obiektów dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych, będących w zarządzie Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu i Muzeum Etnograficznego w Krakowie w łącznej wysokości:

- Muzeum Okręgowo w Nowym Sączu - 601,54 tys. zł, co stanowiło 4,63% wydatków na ochronę zabytków muzeum;
- Muzeum Etnograficzne w Krakowie – 22,61 tys. zł – co stanowiło 2,55% wydatków na ochronę zabytków muzeum.

(akta kontroli str. 70)

1.9. Wysokość udzielonych przez Urząd dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach

¹⁶ Wydatki rozdziału 92120 (ochrona zabytków i opieka nad zabytkami) nie obejmowały wydatków przekazanych do muzeów (dla których samorząd województwa pełni funkcję organizatora) na zadania związane z odbudową, utrzymaniem i zabezpieczeniem zabytków – wydatki takie były przekazywane w rozdziale 92118 (MUZEA)

¹⁷ Uwzględniono wydatki wykonane wg stanu na dzień 30. kwietnia 2019 r.

¹⁸ Jedną z instytucji kultury województwa małopolskiego.

Łączna kwota udzielonych dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach w latach 2016 - 2019¹⁹ wyniosła 34 514,13 tys. zł, w tym, odpowiednio: w 2016 r. – 6 609,56 tys. zł; w 2017 r. – 5 621,35 tys. zł; w 2018 r. – 11 360,64 tys. zł, oraz w 2019 r. – 10 922,58 tys. zł. W ww. kwotach mieściły się m.in. wydatki na zakup zabytkowej kamienicy w Nowym Sączu (Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu); zakup zabytkowego dworu w Łopusznej (Muzeum Tatrzańskie) oraz dotacje celowe na zadania związane z pracami konserwatorskimi przy obiektach zabytkowych dla instytucji kultury, dla których funkcję organizatora pełniło Województwo Małopolskie. Kwota udzielonych dotacji celowych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach mniejszości narodowych wynosiła łącznie 100 tys. zł (konkurs Ochrona Zabytków Małopolski)²⁰. Udział kwoty udzielonych dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tych zabytkach wynosił (w latach 2016-2018) odpowiednio 0,90%/ 0,10%/ 0,95%/ i w 2019 r. 0%.

(akta kontroli str. 68 do 71, 76 do 80, 114 do 119, 120, 345 do 347, 477)

1.10. Programy, które dotyczyły ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego

W okresie objętym kontrolą w UMWM realizowano cztery edycje konkursu „Ochrona zabytków Małopolski” oraz cztery edycje konkursu „Kapliczki Małopolski”, które stanowią całościowy program dotyczący ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego. W ramach programu „Ochrona zabytków Małopolski” udzielono jednemu podmiotowi²¹ dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku mniejszości narodowych w ramach dotacji. Realizowane prace dotyczyły dwóch zabytków mniejszości żydowskiej (synagogi w Bobowej i Grybowie). W ramach konkursu „Kapliczki Małopolski” nie zgłoszono wniosku dotyczącego materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. Liczba wszystkich beneficjentów programów w poszczególnych latach wynosiła, odpowiednio: 138/184/195/160.

(akta kontroli str. 111 do 112, 338 do 344)

Sekretarz Województwa wyjaśnił, że przy określaniu w UMWM potrzeb, w tym finansowych, na rzecz materialnego dziedzictwa kulturowego, nie wyodrębniono potrzeb na rzecz materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych ponieważ nie widziano *konieczności szczególnego wyodrębniania materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych w ogłaszanych przez departament konkursach dotacyjnych. Właściciele zabytków stanowiących element dziedzictwa mniejszości narodowych co roku mają możliwość, tak jak wszyscy właściciele obiektów zabytkowych w Małopolsce, złożyć wniosek o dotację w konkursie pn. „Ochrona zabytków Małopolski”, „Kapliczki Małopolski” i „Małopolska pamięta” i uzyskać finansowe wsparcie. Wszystkie te programy mogą służyć ochronie materialnego dziedzictwa mniejszości narodowych.*

(akta kontroli str. 351 do 361)

¹⁹ Stan na 30 czerwca 2019 r.

²⁰ W latach 2016 – 2019 odpowiednio: 20 tys. zł/ 35 tys. zł/ 45 tys. zł/ 0 zł

²¹ Gmina Wyznaniowa Żydowska w Krakowie

1.11. Wydatkowanie środków na ochronę kulturowego dziedzictwa materialnego mniejszości narodowych

W okresie objętym kontrolą UMWM, wydatkował środki na ochronę dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych na podstawie przyjętej uchwały w sprawie dotacji na prace konserwatorskie. Uchwała ta obowiązywała w kontrolowanym okresie. W ww. uchwale, stosownie do art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków przyjęto, że celem udzielania dotacji była realizacja zadania publicznego pod nazwą „Ochrona zabytków Małopolski”. Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku mogły dotyczyć m.in.: zabytków nieruchomości (podejmowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy substancji zabytku nieruchomego wraz z jego otoczeniem oraz w historycznych układach urbanistycznych, ruralistycznych i w historycznych zespołach budowlanych).

Corocznie powoływano na podstawie uchwał Zarządu Województwa Małopolskiego²² komisje oceniające wnioski o dotacje z budżetu województwa małopolskiego przeznaczone na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa. W uchwale oprócz składu komisji przyjmowano regulamin pracy komisji oceniającej²³ wnioski o dotacje z budżetu Województwa Małopolskiego przeznaczone na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego. Wskazano w nim m.in., że: *do zadań Komisji należy ocena merytoryczna wniosków o dotacje, składane w ramach konkursu „Ochrona zabytków Małopolski”, przeznaczone na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego.* Określono, że Departament właściwy ds. kultury i dziedzictwa narodowego UMWM sprawdza złożone wnioski pod względem ich formalnej zgodności z zasadami określonymi w Regulaminie konkursu, przyjętym stosowną uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego, oraz z wymogami ustawy o finansach publicznych i sporządza wykaz wniosków ocenionych

²² 1. Uchwała Nr 129/15 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 5 lutego 2015 r. w sprawie powołania Komisji oceniającej wnioski o dotacje z budżetu Województwa Małopolskiego przeznaczone na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego.

2. Uchwała Nr 39/16 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 12 stycznia 2016 roku w sprawie zmiany uchwały Nr 129/15 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 5 lutego 2015 roku w sprawie powołania Komisji oceniającej wnioski o dotacje z budżetu Województwa Małopolskiego przeznaczone na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego.

3. Uchwała Nr 167/17 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 7 lutego 2017 roku w sprawie zmiany uchwały Nr 129/15 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 5 lutego 2015 roku w sprawie powołania Komisji oceniającej wnioski o dotacje z budżetu Województwa Małopolskiego przeznaczone na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego, zmienionej uchwałą Nr 39/16 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 12 stycznia 2016 roku

4. Uchwała Nr 134/18 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 30 stycznia 2018 roku w sprawie zmiany uchwały Nr 129/15 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 5 lutego 2015 roku w sprawie powołania Komisji oceniającej wnioski o dotacje z budżetu Województwa Małopolskiego przeznaczone na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego, zmienionej uchwałą Nr 39/16 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 12 stycznia 2016 roku oraz uchwałą Nr 167/17 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 7 lutego 2017 roku.

5. Uchwała Nr 227/19 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 19 lutego 2019 r. w sprawie powołania Komisji oceniającej wnioski o dotacje z budżetu województwa małopolskiego przeznaczone na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze województwa małopolskiego w ramach zadania publicznego pod nazwą „Ochrona zabytków Małopolskich

²³ § 7 pkt 3 i 12 uchwały w sprawie dotacji na prace konserwatorskie: pkt 3. Wnioski o dotacje kierowane są do Sejmiku Województwa Małopolskiego i składane są w formie elektronicznej – za pośrednictwem elektronicznego systemu obsługi zadań publicznych, pkt 12: Nie dopuszcza się uzupełniania wniosków po wyznaczonym terminie składania wniosków.

pozytywnie i negatywnie pod względem formalnym. Zadaniem powoływanych komisji była *ocena merytoryczna zgłoszonych wniosków o dotacje oraz przedstawienie propozycji podmiotów, którym rekomenduje się udzielenie dotacji, a także wysokość kwot dotacji dla poszczególnych zadań, wykazu podmiotów, którym nie rekomenduje się udzielenia dotacji oraz wykazu wniosków odrzuconych ze względów formalnych.*

(akta kontroli str. 125 do 159, 160 do 230)

W uchwale w sprawie dotacji na prace konserwatorskie wskazano, że jest ona jednolitym tekstem regulaminu, który wprowadza m.in. elektroniczny nabór wniosków za pomocą elektronicznego systemu obsługi zadań publicznych; ujednoczenie tekstu formularzy oraz jednakowego nazewnictwa; ograniczenie – do dwóch – liczby wniosków o dotacje na prace, prowadzone przy więcej niż jednym zabytku, składanych przez jednego wnioskodawcę w danym naborze wniosków; wykluczenie możliwości finansowania prac, które są współfinansowane ze środków europejskich; określenie terminu realizacji zadania objętego wsparciem. Wprowadzone zmiany (...) nawiązują do pozytywnych rozwiązań udzielania dotacji, np. w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Nowe regulacje mają na celu wprowadzenie w życie instrumentu prawidłowego i efektywnego wspierania inicjatyw na rzecz ochrony zabytków Małopolski, odpowiadającego założeniom strategicznych dokumentów Województwa Małopolskiego oraz oczekiwaniom Małopolan zarządzających dobrami kultury

Szczegółowym badaniem objęto osiem²⁴ wniosków, zgłoszonych w ramach konkursu *Ochrona Zabytków Małopolski* ogłoszonego przez Zarząd Województwa w latach 2016 – 2019. Były to wszystkie wnioski dotyczące obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych:

- Grybów, synagoga przy ul. Kilińskiego 10, pocz. XX w., stabilizacja konstrukcyjna zabytku - uzupełnienie zniszczonych obszarów ścian grożących zawaleniem się; kwota dotacji 0 zł (0% wnioskowanej w 2016 r. kwoty 91 tys. zł);
- Bobowa, ul. Żydowska 2, synagoga w Bobowej, XVIII w., odsłonięcie polichromii na powierzchni ściany południowej; kwota dotacji 20 tys. zł (25% wnioskowanej w 2016 r. kwoty 79 tys. zł);
- Grybów, ul. Kilińskiego 10, synagoga, pocz. XX w., stabilizacja konstrukcyjna zabytku - uzupełnienie zniszczonych obszarów ścian grożących zawaleniem się; kwota dotacji 15 tys. zł (16% wnioskowanej w 2017 r. kwoty 92,2 tys. zł);
- Bobowa, synagoga przy ul. Żydowskiej w Bobowej, XVIII w., usunięcie wtórnych nawarstwień polichromii z powierzchni sklepień i filarów; kwota dotacji 20 tys. zł (10% wnioskowanej kwoty 200 tys. zł);
- Bobowa, ul. Żydowska 2, synagoga, XVIII w., usunięcie wtórnych nawarstwień polichromii z powierzchni sklepień i filarów - etap II; kwota dotacji 20 tys. zł (15% wnioskowanej w 2018 r. kwoty 136,72 tys. zł);
- Grybów, synagoga, pocz. XX w., zabezpieczenie konstrukcyjne ściany wschodniej synagogi; kwota dotacji 25 tys. zł (47% wnioskowanej w 2018 r. kwoty 52,95 tys. zł);

---

²⁴ Po dwa każdego roku.

- Grybów, synagoga, pocz. XX wieku, stabilizacja konstrukcyjna zabytku - zabezpieczenie ściany zachodniej - etap I; kwota dotacji 0 zł (wnioskowana kwota 142,75 tys. zł);
- Bobowa, synagoga, ul. Żydowska 2, XVIII w., konserwacja estetyczna polichromii na ścianie zachodniej - etap I; kwota dotacji 0 zł (wnioskowana kwota 152,32 tys. zł).

(akta kontroli str. 102, 113, 121 do 124, 231 do 338, 339 do 341)

Na wnioskowane osiem zadań (wszystkie zgłoszone przez jednego wnioskodawcę: Gminę Wyznaniową Żydowską w Krakowie²⁵), pozytywną rekomendację komisji otrzymało pięć, na które Zarząd Województwa zawarł umowy w sprawie dotacji na prace konserwatorskie. W umowach zawarto postanowienia wymagane na mocy przepisów dotyczących udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz wynikające z założeń konkursu, określonych w uchwałach Zarządu Województwa w sprawie otwartych konkursów na prace konserwatorskie.

W każdym przypadku zgłoszone projekty dotyczyły zadań i celów wskazanych w przyjętej uchwale Sejmiku Województwa i zgodnie z nią, dotyczyły zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

Wybór projektów nastąpił w sposób zgodny z założeniami zawartymi w uchwałach Zarządu Województwa w sprawie ogłoszenia otwartego konkursu *Ochrona Zabytków Małopolski*, tj. oceny wniosków i wyboru projektów do dofinansowania dokonała Komisja powołana przez Zarząd Województwa, której sposób działania określał regulamin przyjęty przez tenże Zarząd

Nie stwierdzono przypadków wykorzystania dotacji niezgodnie z umową lub konieczności zwrotu dotacji. Podstawą weryfikacji rzeczowego zakresu zadań były protokoły odbioru robót i dokumentacja fotograficzna przed i po wykonaniu prac, w odbiorach wykonanych prac brali udział przedstawiciele Urzędu, którzy również weryfikowali przedstawiane faktury. Realizacja zawartych umów nie była przedmiotem innych niż udział w odbiorach wykonanych prac i weryfikacji faktur, działań kontrolnych. Z przedstawionych protokołów odbioru wynikało, że uzyskano zamierzony efekt zabezpieczenia i utrwalenia zabytków.

Płatności na rzecz beneficjentów były realizowane zgodnie z postanowieniami zawartych umów.

W ocenie NIK, realizacja umów przyczyniła się do zachowania zabytków stanowiących dziedzictwo kulturowe mniejszości narodowych

W okresie objętym kontrolą powołane na podstawie ww. uchwały komisje czterokrotnie²⁶ oceniały zgłoszone wnioski, w tym osiem wniosków dotyczących zabytków materialnych mniejszości narodowych.

(akta kontroli str. 121 do 125 do 159, 160 do 230)

W badanym okresie udzielono dotacje w łącznej kwocie 100 000 zł (18% łącznej kwoty wnioskowanej, tj. z 560 869 zł,) na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków w zakresie ochrony materialnej

²⁵ Dotyczyły dwóch zabytków mniejszości żydowskiej (synagog w Bobowej oraz w Gorlicach).

²⁶ Posiedzenie w dniu 5 lutego 2016 r.; posiedzenie w dniu 7 lutego 2017 r.; posiedzenie w dniu 6 lutego 2018 r.; posiedzenie w dniu 5 marca 2019 r.

dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. Wśród złożonych ośmiu wniosków pięć otrzymało pozytywną rekomendację, w której wskazano mniejsze kwoty niż wnioskowane pierwotnie. W protokołach z posiedzenia komisji nie odnotowywano powodu zmniejszenia wnioskowanych kwot oraz powodu nieprzyznania rekomendacji. Każdy z pięciu zarekomendowanych wniosków otrzymał dotację w wysokości zaproponowanej przez komisję oceniającą.

(akta kontroli str. 120 do 159, 160 do 230)

Zastępca Dyrektora ds. Kultury i Dziedzictwa Narodowego wyjaśniła, że z uwagi na możliwości budżetowe organy województwa dokonały priorytetyzacji zadań uwzględniając możliwość etapowania. Takie podejście pozwoliło na udzielenie dotacji większej liczbie podmiotów. W kolejnych latach istnieje możliwość składania dalszych wniosków z czego podmioty korzystają.

(akta kontroli str. 376 do 377)

Ponadto w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy NIK uzyskano informacje, że:

- Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu złożyło wniosek do Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 w ramach projektu pn. SKANSENOVA - systemowa opieka nad dziedzictwem w małopolskich muzeach na wolnym powietrzu²⁷. Uzyskano wsparcie w kwocie 345,68 tys. zł na impregnację²⁸ obiektu - zboru ze Stadel (obiekt mniejszości niemieckiej) oraz konserwację wraz z restauracją polichromii.
- Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Tarnowie uzyskał dofinansowanie dla beneficjenta - w wysokości 2 244,51 tys. zł na realizację projektu pn. Renowacja zabytkowego Cmentarza Żydowskiego w Tarnowie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

(akta kontroli str. 34 do 29, 61 do 72, 345 do 347, 374 do 425)

1.12. Wydatkowanie środków europejskich na ochronę kulturowego dziedzictwa materialnego mniejszości narodowych

W badanym okresie w UMWM (Instytucja Zarządzająca) w ramach środków europejskich realizowano 20 zadań w ramach konkursu: RPMP.06.01.01-IZ.00-12-021/16 w Poddziałaniu 6.1.1 Ochrona i opieka nad zabytkami - projekty mniejszej skali. Wśród nich wydatkowano środki na jeden projekt dotyczący dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych, tj. projekt RPMP.06.01.01-12-0152/16 na wniosek złożony przez Komitet Opieki Nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Tarnowie²⁹ pn. Renowacja zabytkowego Cmentarza Żydowskiego w Tarnowie. Zgodnie z zawartą umową (po aneksach) wartość projektu wynosiła 2 993,68 tys. zł (wartość dofinansowania w ramach RPO WM: 2 244,51 tys. zł; 2 094,88 tys. zł z EFRR i 149, 63 tys. zł z budżetu państwa). Projekt obejmujący m.in. prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku, udostępnianie zwiedzającym zabytków, a także zwiększenie dostępności dla niepełnosprawnych oraz działania edukacyjne

²⁷ Projekt inwestycyjny uzyskał dofinansowanie w ramach osi VIII Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. W ramach tego projektu zrealizowano zadanie „Część I.IV – usługa konserwatorska – konserwacja i impregnacja obiektu oraz prace konserwatorskie przy zabytkowych polichromiach w Sądeckim Parku Etnograficznym w Nowym Sączu – sektor Kolonistów Niemieckich”. Na podstawie umowy nr MNS/178/II/68/2017 zawartej z dnia 27.07.2017 r. pomiędzy Muzeum Okręgowym w Nowym Sączu a TATRAN GROUP Sp.o.o. wykonano konserwację Zboru ze Stadel za kwotę 345,68 tys. zł. Umowa obejmowała konserwację i impregnację obiektu oraz prace konserwatorskie przy zabytkowych polichromiach zboru. Zakończenie prac w Zborze ze Stadel odbyło się na podstawie protokołu odbioru końcowego z datą zakończenia czynności 16.10.2017 r. Prace zostały odebrane bez uwag (protokół odbioru) w terminie określonym w umowie.

²⁸ Drewniane ściany obiektu i dach.

²⁹ Posiadał tytuł prawny (trwałego zarządu).

związane z danym zabytkiem dofinansowano zgodnie z celem konkursów dedykowanych zabytkom w RPO (kryterium dostępowym było posiadanie statusu zabytku zgodnie z art. 7 ustawy o ochronie zabytków).

W ramach projektu sfinansowano prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku (zabytkowy cmentarz) oraz inwentaryzacje nagrobków oraz digitalizację bazy danych (udostępnianie zwiedzającym zabytków, a także zwiększenie dostępności dla niepełnosprawnych oraz działania edukacyjne).

W złożonym w terminie wniosku, zgodnie z celami i założeniami konkursu wskazano: *Renowację zabytkowego Cmentarza w Tarnowie* – w tym: prace konserwatorskie i renowacyjne i zabezpieczenie zabytku; przygotowanie stałej prezentacji cmentarza; prace związane z prezentacją dziedzictwa kulturowego m.in. wykorzystujące nowe technologie (stworzenie bazy danych i digitalizacja – zdjęcia nagrobków, macew i dane GPS).

Projekt został oceniony pozytywnie przez Komisję Oceny Projektów³⁰ (skład powołany poleceniem służbowym zgodnie z Regulaminem KOP stanowiącym zał. nr 5 do ww. Regulaminu Konkursu). Komisja dokonała oceny na trzech etapach: formalnym, finansowym i merytorycznym.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami oceny projekt uzyskał 76 z 83, tj. 91,57% (przy wymaganym minimum 60%) (piąte miejsce listy podstawowej).

W zawartej w dniu 15 lutego 2017 r. umowie o dofinansowanie projektu w ramach Osi Priorytetowej 6. Dziedzictwo regionalne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 zamieszczono niezbędne postanowienia wymagane zgodnie z obowiązującym prawem oraz założeniami konkursu (m.in. przedmiot umowy, zasady; przekazywania dofinansowania, zasady kontroli i obowiązki informacyjne). Aneks z dnia 5 lipca 2019 r. przesunął termin realizacji zadania z 30 czerwca 2019 r. (poprzednio ustalony na 1 grudnia 2018 r.) na 30 września 2019 r. Powodem przesunięcia terminu zakończenia zadania były przeciągające się negocjacje w sprawie pozyskania kredytu przez wnioskodawcę. Wnioskodawca nie składał wniosków o płatności w II kwartale 2019 r.

(akta kontroli str. 104 do 109, 372 do 373, 426 do 444)

Weryfikacja rzeczowego zakresu zadań, na które udzielono dotacji, dokonywana była na bieżąco na podstawie dokumentów (faktur potwierdzających dokonanie płatności (przykładowo: Renowacja Zabytkowego Cmentarza – renowacja zabytkowego ogrodzenia na odcinku północnym; Ogrodzenie, nagrobki, macewy itp.) składanych wraz z wnioskami o płatności (9 rozliczonych – do 30 czerwca 2019 r.). Zgodnie z przyjętym w UMWM Podręcznikiem Procedur IZ RPO weryfikacja rzeczowego zakresu zadań, na które udzielono dotacji, nastąpi po złożeniu wniosku o płatność końcową (do 30 dni po zakończeniu projektu). Dotychczas nie stwierdzono wykorzystania dotacji niezgodnie z umową, i nie wystąpiła konieczność zwrotu dotacji w całości lub części.

Dokonano kontroli zamówień publicznych, w tym przestrzegania zasady konkurencyjności. Kontrola została przeprowadzona przez pracowników UMWM (zespół ds. kontroli zamówień publicznych RPO w Departamencie Funduszy Europejskich). Nie stwierdzono uchybień. Płatności w ramach objętej

³⁰ Powołana zgodnie z Regulaminem Konkursu przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Małopolskiego w dniu 1 marca 2016 r. Nr 273/16.

kontrolą umowy były realizowane zgodnie z ich postanowieniami (nie częściej niż raz na miesiąc i nie rzadziej niż raz na kwartał) - (9 rozliczonych – do 30 czerwca 2019 r., kolejny wniosek został złożony w dniu 22 lipca 2019 r.).

Projekt znajduje się w końcowej fazie realizacji i ma zakończyć się do dnia 30 września 2019 r. Do 24 lipca 2019 r. beneficjent rozliczył, na podstawie złożonych do IZ RPO WM dziewięciu wniosków o płatność, 2 115,4 tys. zł kosztów kwalifikowanych, w tym dofinansowania 1 586,55 tys. zł. Na rozpatrzenie oczekuje kolejny wniosek z dnia 22 lipca 2019 r. - wydatki kwalifikowane w wysokości 526,82 tys. zł, w tym dofinansowanie 395,11 tys. zł.

W ramach konkursu RPMP.06.01.01-IZ.00-12-021/16³¹ złożono 44 wnioski na łączną kwotę dofinansowania 68 762,92 tys. zł. W dniu 13 kwietnia 2017 r. Zarząd Województwa Małopolskiego stosowną uchwałą zatwierdził listę ocenionych projektów oraz wyboru projektów do dofinansowania w ramach konkursu RPMP-021³². W ramach konkursu do dofinansowania wybrano 20 projektów na łączną kwotę dofinansowania wynoszącą 29 783,14 tys. zł.

(akta kontroli str. 104 do 109, 372 do 373, 439 do 442)

1.13. Skargi lub wnioski dotyczące obiektów mniejszości narodowych znajdujących się na terenie województwa

W okresie objętym kontrolą do UMWM nie wpłynęły skargi związane z ochroną materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych, w szczególności nie wpływały skargi lub wnioski dotyczące obiektów mniejszości narodowych znajdujących się na terenie województwa (np. ich stanu, sposobu wykorzystania lub udostępniania).

(akta kontroli str. 60)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zarząd Województwa sporządzając wojewódzki program opieki nad zabytkami, nie zachował wymaganego na podstawie art. 87 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków czteroletniego okresu obowiązywania programu. Program na lata 2018 – 2019 został przyjęty przez Zarząd Województwa w październiku 2018 r. a przekazany do Sejmiku Województwa Małopolskiego dopiero w styczniu 2019 r. Sejmik przyjął ten dokument uchwałą z dnia 25 lutego 2019 r., tym samym UMWM przez ponad rok nie posiadał aktualnego programu opieki nad zabytkami.

Zastępca Dyrektora ds. Kultury i Dziedzictwa Narodowego wyjaśniła, projekt wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami na lata 2018 - 2021 wraz załączoną do niego Diagnozą zasobów dziedzictwa kulturowego województwa małopolskiego został przyjęty przez Zarząd 18 października 2018 r. natomiast przekazany do Sejmiku Województwa 3 stycznia 2019 r. Opóźnienie to było spowodowane zmianą kadencji sejmiku (brak sesji merytorycznych) Ponadto wskazała, że długi czas sporządzania dokumentu był spowodowany koniecznością opracowania wysokiej jakości materiału końcowego.

(akta kontroli str. 475 do 476)

³¹ RPMP.06.01.01-IZ.00-12-021/16 dla Działania 6.1 Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Poddziałanie 6.1.1 Ochrona i opieka nad zabytkami - projekty mniejszej skali - (dalej: konkurs RPMP-021)

³²<https://www.rpo.malopolska.pl/skorzystal/naborv/poddzialanie-6-1-ochrona-i-opieka-nad-zabytkami-proiekty-mniejszei-skali-rpmp-06-01-01-iz-00-12-021-16#wvnik-217>

2. Przedstawiając Sejmikowi Województwa sprawozdania z realizacji Programu na lata 2014-2017 Urząd nie sporządził dwóch oddzielnych sprawozdań, o których mowa w art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków. Jako sprawozdanie za lata 2016-2017 Zarząd wskazał inny dokument pn.: „*Diagnoza zasobów dziedzictwa kulturowego województwa małopolskiego*” stanowiącego załącznik do Programu na lata 2018-2021.

Zastępca Dyrektora ds. Kultury i Dziedzictwa Narodowego wyjaśniła, że „Przygotowana Diagnoza zawierała niezbędne elementy merytoryczne sprawozdania i taki sposób postępowania był dotychczas przyjęty w UMWM. Sporządzano sprawozdanie po dwóch latach obowiązywania programu a po czterech latach przygotowywano diagnozę. Sporządzanie odrębnego sprawozdania po kolejnych dwóch latach jest mniej efektywne na potrzeby skutecznych działań w obszarze ochrony zabytków niż sporządzenie całościowej analizy bez dwuletniej cezury czasowej”.

(akta kontroli str. 476 do 477)

W ocenie NIK sprawozdanie powinno odnosić się do dwuletniego okresu realizacji przyjętego programu opieki nad zabytkami. Pozwoliłoby to na dokonanie oceny zaawansowania prac realizowanych w ramach przyjętych programów. Diagnoza obejmuje szerszy aspekt działań i powinna być przygotowana z odpowiednim wyprzedzeniem. Stwierdzone formalne nieprawidłowości, zdaniem NIK, nie miały istotnego wpływu na ochronę materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych w kontrolowanym okresie.

OCENA CZĄSTKOWA

UMWM posiadał wiedzę o zabytkach mniejszości narodowych na terenie województwa mimo, że nie wyodrębniał ich w sporządzanych dokumentach. W ramach ogólnodostępnych konkursów i MRPO realizowane były zadania rzecz ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego, w tym dziedzictwa mniejszości narodowych. Zgłoszone w tym zakresie potrzeby zostały zaspokojone ze środków z MRPO, natomiast w zakresie przekazania dotacji z UMWM na ochronę zabytków stanowiących dziedzictwo mniejszości narodowych dotacja dla podmiotów wyniosła 18% wnioskowanej kwoty. Łącznie w ramach zgłoszono dziewięć wniosków dotyczących zabytków materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych na łączną kwotę 2 805,38 tys. zł. Z dziewięciu wniosków sześć otrzymało dofinansowanie w łącznej kwocie 2 344,51 tys. zł co stanowiło 84% kwoty wnioskowanej.

Pomimo obowiązku wynikającego z art. 87 ustawy o ochronie zabytków w 2018 roku Urząd nie posiadał wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami. Projekt takiego programu sporządzono i został on przyjęty przez Zarząd Województwa w październiku 2018 r. Dokument przekazano do Sejmiku Województwa w styczniu 2019 r.; został on uchwalony w lutym 2019 r. Ponadto niezgodnie z zapisami art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków Zarząd nie przedstawił Sejmikowi Województwa drugiego sprawozdania z realizacji programu opieki nad zabytkami w formie odrębnego dokumentu. Wskazany jako sprawozdanie za lata 2016 -2017 dokument nie stanowił, w ocenie NIK, sprawozdania z Programu na lata 2014-2017 dotyczącego zrealizowanych w latach 2016-2017 zadań.

2. Współpraca przy realizacji działań i celów ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych

2.1. Współpraca UMWM z funkcjonującymi na terenie województwa organizacjami mniejszości narodowych

UMWM opracowując Program na lata 2018-2021 współpracował z: właścicielami/posiadaczami zabytków, organizacjami mniejszości narodowych, władzami jednostek samorządu terytorialnego, wojewódzkim konserwatorem zabytków poprzez zamieszczenie informacji na stronie BIP. Do sporządzonych przez UMWM wojewódzkich programów opieki nad zabytkami w Małopolsce uzyskano opinię MWKZ, zgodnie z wymogiem ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W obu przypadkach MWKZ nie wniósł żadnych uwag do sporządzonych dokumentów. UMWM wskazał, że obowiązek nałożony ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, określił szczegółowo sposób konsultacji projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji pozarządowych a wojewódzki program opieki nad zabytkami nie jest aktem prawa miejscowego. Z uwagi na specyfikę założeń ww. dokumentu strategicznego, a w szczególności kompleksowość opieki nad dziedzictwem kulturowym – którą program zakłada – i konieczność współpracy wielu podmiotów zajmujących się dziedzictwem przeprowadzono konsultacje społeczne poprzez zamieszczenie stosownych informacji w BIP. Żadna z organizacji pozarządowych lub podmiotów wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz właściciele lub posiadacze zabytków położnych na terenie województwa małopolskiego nie zgłosili uwag.

(akta kontroli str. 62 do 65, 81 do 101)

Sekretarz Województwa wyjaśnił, że określając potrzeby i formułując cele dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego podejmował współpracę w zakresie ochrony materialnego dziedzictwa materialnego mniejszości narodowych z organizacjami reprezentującymi mniejszości narodowe poprzez umożliwienie im (jak każdemu właścicielowi zabytkowych obiektów) składania wniosku o dotację na prace konserwatorskie zabytkowych obiektów w konkursach. Ponadto wskazał, że UMWM podejmował bardzo szeroką współpracę z organizacjami reprezentującymi mniejszości narodowe w sprawach związanych z niematerialnym dziedzictwem mniejszości narodowych oraz w zakresie dotyczącym realizacji patronatów i komitetów honorowych³³. Beneficjentem programu dotacyjnego *Ochrona zabytków Małopolski* w latach 2016-2018 była Gmina Wyznaniowa Żydowska w Krakowie, zaś beneficjentem środków europejskich przyznanych z MRPO był Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Tarnowie.

(akta kontroli str. 351 do 361, 470 do 475)

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f wystąpiono do dziewięciu³⁴ organizacji reprezentujących mniejszości narodowe o informacje dotyczące współpracy

³³ Przykładowo: Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Poznać i zrozumieć. Czesi, Polacy, Słowacy, Węgrzy w Europie Środkowej; VI Międzynarodowy Festiwal Teatru Ukraińskiego „Wschód – Zachód”; Festiwal Witkacego 2018”, „Dni Kultury Żydowskiej”.

³⁴ Podmioty wymienione w Sprawozdaniu z pracy pełnomocnika wojewody do spraw mniejszości narodowych i etnicznych Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie.; ostatni dostępny za 2015 r.:

z marszałkiem województwa w zakresie współpracy z UMWM przy realizacji działań i celów ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych w latach 2016 – 2019. Trzy z nich³⁵ przesyłały odpowiedź, z której wynikało, że żadna z tych organizacji nie współpracowała z UMWM w zakresie ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych w latach 2016 – 2019.

(akta kontroli str. 81 do 101)

2.2. Współpraca UMWM z organami ochrony zabytków oraz innymi JST działającymi na terenie województwa w zakresie ochrony dziedzictwa materialnego mniejszości narodowych

Współpraca samorządu województwa z organami ochrony zabytków oraz innymi JST działającymi na terenie województwa w zakresie ochrony dziedzictwa materialnego mniejszości narodowych nie była w Urzędzie sformalizowana. Przedstawiona korespondencja dotyczyła czterech pism skierowanymi do organów ochrony zabytków i zawierała dane i opinie w zakresie powstającego programu ochrony zabytków. Opracowując wojewódzki program opieki nad zabytkami nie podejmowano współpracy w zakresie opieki nad materialnymi zabytkami mniejszości narodowych z: właścicielami/posiadaczami zabytków, organizacjami mniejszości narodowych, władzami jednostek samorządu terytorialnego itp. Ograniczono się do uzyskania danych i opinii MWKZ i dwukrotnych konsultacji społecznych (za pośrednictwem internetu – BIP) przed przyjęciem Programów oraz przed przyjęciem uchwały Sejmiku Województwa przyjmującej regulamin konkursu ochrony zabytków Małopolski. W ww. opiniach i konsultacjach nie zamieszczono zapisów dotyczących materialnych zabytków mniejszości narodowych. W zakresie ochrony dziedzictwa materialnego mniejszości narodowych w UMWM nie korzystano możliwości współpracy z innymi JST, społecznymi opiekunami zabytków działającymi na terenie województwa itp.

(akta kontroli str. 61 do 72, 81 do 101)

Sekretarz Województwa wyjaśnił, że współpraca z organami ochrony zabytków oraz innymi JST działającymi na terenie województwa w zakresie ochrony dziedzictwa materialnego mniejszości narodowych polegała na realizacji konkursów pn. „Ochrona zabytków Małopolski”, „Kapliczki Małopolski” i „Małopolska pamięta”, w których właściciele zabytków stanowiących element dziedzictwa mniejszości narodowych co roku mają możliwość, tak jak wszyscy właściciele obiektów zabytkowych w Małopolsce, złożyć wniosek o dotację i uzyskać finansowe wsparcie na remont zabytkowych obiektów. Podkreślił, że każda JST składając wniosek w imieniu swoim lub właściciela zabytkowego obiektu może uzyskać pomoc finansową w formie dotacji celowej na remont zabytkowych obiektów (w tym obiektów stanowiących dziedzictwo mniejszości narodowych). Ponadto podał, że społeczni opiekunowie zabytków współdziałają przede wszystkim z WKZ i starostą w sprawach ochrony zabytków i opieki nad tymi zabytkami, a więc również zabytkami materialnymi stanowiącymi dziedzictwo mniejszości narodowych. Podkreślił, że finansowe wsparcie zabytków może być kierowane jedynie do właścicieli takich obiektów.

(akta kontroli str. 351 do 361)

<https://www.google.com/url?sa=t&rc=1&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwis8vLi48rjAhUlqlsKHSHxBsMQFjABegQIBRAC&url=http%3A%2F%2Fmniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl%2Fdownload%2F86%2F19789%2FMalopolski.pdf&usg=AOvVawORqpCV4QdISslaQ1uFnZ8b>

³⁵ Towarzystwo Białoruskie w Krakowie; Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Żydów w Polsce; Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2016 – 2019, w zakresie ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych, UMWM współpracował z dwoma podmiotami³⁶ przy realizacji jednostkowych projektów (na podstawie złożonych wniosków o przyznanie dotacji). Zarówno Urząd, jak i organizacje związane z mniejszościami narodowymi nie podejmowali współpracy w zakresie określania potrzeb i formułowania celów dotyczących systemowej ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego mniejszości narodowych. Współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków polegała na opiniowaniu przesłanych przez Urząd wojewódzkich programów opieki nad zabytkami.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

NIK zwraca uwagę na długi okres jaki poświęcono na przygotowanie i przedstawienie Sejmikowi Województwa sprawozdania³⁷ za kolejne dwa lata realizacji Programu na lata 2014-2017 oraz Programu na lata 2018-2021. Zarząd przyjął sprawozdanie za lata 2014-2015 dopiero w dniu 7 lutego 2017 r. Jako sprawozdanie za lata 2016-2017 został wskazany, przyjęty przez Zarząd w dniu 18 października 2018 r. dokument pn. „*Diagnoza zasobów dziedzictwa kulturowego województwa małopolskiego*” stanowiący załącznik do Programu na lata 2018-2021. Dokument ten został przekazany do Sejmiku Województwa 3 stycznia 2019 r. razem z projektem kolejnego Programu na lata 2018-2021. Ww. dokument przyjęto uchwałą Sejmiku Województwa z dnia 25 lutego 2019 r.

Zdaniem NIK, procedowanie ponad rok dokumentów mających obejmować dwuletni okres sprawozdawczy nie było dobrą praktyką.

Wnioski

1. Sporządzanie dokumentów strategicznych, tj. wojewódzkich programów opieki nad zabytkami, z odpowiednim wyprzedzeniem tak, aby zachować ciągłość obowiązywania.
2. Sporządzanie sprawozdań z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w formie odrębnych dokumentów, zawierających odniesienie do realizacji zadań w okresie dwuletnim.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje

³⁶ Gmina Wyznaniowa Żydowska w Krakowie, Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Tarnowie.

³⁷ O których mowa w art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków,   lipca 2019 r.

Kontroler
Małgorzata Kram
specjalista kp.